

Zadeva: Skupno Stališče sindikalnih central do predlaganih sprememb

Socialnim partnerjem sta bila dne 12.3.2010 popoldne posredovana predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o urejanju trga dela ter rok, do katerega naj bi socialni partnerji posredovali pripombe na omenjena predloga. V KSS PERGAM tovrstnemu načinu dela ostro nasprotujemo in ponovno ugotavljamo, da Vlada RS ne želi socialnega dialoga, ki bi kot še vselej v preteklosti prinesel dodatno kvaliteto in legitimnost pripravljenim predpisom, temveč je zanj socialni dialog zgolj formalnost, namenjena sami sebi.

Sprememb zakonodaje, ki v času krize posega na tako občutljiva področja kot je delovno razmerje in zaposlovanje, se je potrebno lotevati s skrajno previdnostjo, saj gre za izrazito občutljivo področje, ki neposredno vpliva na socialno ekonomski položaj posameznikov. Zato je potrebno rešitve natančno proučiti, česar ni mogoče odgovorno in kvalitetno opraviti v zgolj nekaj dneh. To je tudi razlog, da vam v nadaljevanju posredujemo nekatere naše načelne pripombe in ugotovitve, hkrati pa si pridržujemo čas za podajo konkretnih pripomb na posamezne člene v času javne razprave in zahtevamo tudi oblikovanje delovne skupine, ki bo po prejemu konkretnih pripomb le-te tudi obravnavala in uskladila, saj gre za zakone, ki jih je potrebno sprejeti s soglasjem socialnih partnerjev.

V izhodišču ugotavljamo, da predlagana zakona prinašata pomembno znižanje standardov zlasti na področju odpravnin in odpovednih rokov, ter pri celi vrsti institutov zavarovanja za primer brezposelnosti. Glede skrajšanja odpovednih rokov opozarjamo na dogovor socialnih partnerjev ob sprejemu spremembe Zakona o delovnih razmerjih iz leta 2007, v katerem je že bilo dogovorjeno skrajšanje nekaterih odpovednih rokov in poenotenje dolžine odpovednih rokov pri odpovedih iz razloga nesposobnosti in poslovnih razlogov, pod odložnim pogojem spremembe Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki bi prinesel podaljšanje prejemanja nadomestila za primer brezposelnosti starejšim delavcem. Tovrstne spremembe do danes še ni bilo, prav tako pa žal takšnega predloga ne vsebuje niti predlog Zakona o urejanju trga dela. Še več – odpovedni roki se tudi v primerjavi s pogojno že skrajšanimi odpovednimi roki zlasti za najstarejše delavce dodatno skrajšujejo, delavcem z daljšo delovno dobo pa se radikalno znižujejo še odpravnine. Glede na to, da konkretnih ukrepov, ki bi na drugi strani v Zakonu o urejanju trga dela zagotavljali spodbude za zaposlovanje starejših delavcev, ni, se ni mogoče izogniti zaključku, da želi Vlada RS fleksibilnost v celoti prevaliti na starejše delavce, kar je glede na dejstvo, da gre za populacijo, ki je praviloma težko zaposljiva, nesprejemljivo. Zakon ne sledi našim pričakovanjem tudi glede omejevanja odpravnin poslovnim osebam in vodilnim delavcem.

V KSS PERGAM sicer pozdravljamo nominalni dvig najnižjega in najvišjega nadomestila za primer brezposelnosti in dvig nadomestila za prve tri mesece prejemanja nadomestila, vendar smo prepričani, da to nikakor ni uravnoteženo z zniževanjem odpravnin in skrajševanjem odpovednih rokov po predlogu Zakona o delovnih razmerjih. Nadalje glede na večkrat javno napovedane spremembe na področju prenosa dela bremena odpravnin od delodajalcev na državo (sklad za odpravnine), nasprotujemo parcialnemu in kratkoročnemu poseganju v pravico do odpravnine, temveč se je potrebno tega vprašanja lotiti premišljeno in najti rešitve, ki bodo dolgoročno zagotovile boljše delovanje trga dela. Tudi sicer pa menimo, da dolžina odpovednih rokov in višina odpravnin ni in ne more biti ključen element varne prožnosti, temveč je vzroke na nedelovanje trga dela potrebno iskati povsem drugje (izobraževalni sistem, povezava izobraževanja in gospodarstva, informiranje, možnosti prekvalifikacij in dokvalifikacij, učinkovita politika zaposlovanja). Kar pa se tiče samih pravnih podlag, na katerih je mogoče opravljati delo v Republiki Sloveniji, pa je potrebno nujno ugotoviti, da so le-te mnogoštevilne (različne vrste pogodb o zaposlitvi, študentsko delo, podjemne in avtorske pogodbe,...), mnoge od njih tudi (pre)prožne.

Glede Zakona o urejanju trga dela ugotavljamo, da zakon predvsem prinaša popolno zakonsko deregulacijo aktivne politike zaposlovanja, hkrati pa omogoča večji prenos izvajanja javne službe, ki jo je doslej pretežno izvajal Zavod RS za zaposlovanje, na koncesionarje. Tako glede aktivne politike zaposlovanja razen splošnih opisov ukrepov aktivne politike zaposlovanja predlog zakona ne vsebuje nikakršnih oprijemljivih konkretnih ukrepov (razen javnih del), za razliko od obstoječega zakona. Glede na to, da sodelovanje socialnih partnerjev pri sprejemanju ključnih strateških in operativnih dokumentov s področja zaposlovanja za razliko od obstoječega Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Program APZ) sploh ni sprevideno, se bojimo, da predlagana ureditev daje možnosti zlorab zlasti v smislu nenamenske porabe sredstev, namenjenih za ukrepe aktivne politike zaposlovanja, hkrati pa ne daje nikakršnih odgovorov na to na kakšen način se bo konkretno dejansko izvajala aktivna politika zaposlovanj. Sodelovanje socialnih partnerjev pri oblikovanju politike zaposlovanja je ključno, zato zahtevamo, da se ta vloga v zakonu tudi jasno določi.

Ugotavljamo, da zakon ne rešuje nekaterih ključnih pomanjkljivosti obstoječe ureditve, na primer odmere nadomestila za brezposelnost za invalide, ki so prejeli nadomestilo ZPIZ ali mirovanja pravice do nadomestila za delavce, ki prejema nadomestilo zaradi uveljavljanja konkurenčne klavzule po prenehanju pogodbe o zaposlitvi, na drugi strani pa zmanjšuje nekatere standarde, npr. glede plačila za javna dela, glede definicije brezposelnih oseb itd., za kar menimo, da ni nikakršnih utemeljenih razlogov. Posebej sporno se nam zdi tudi uvajanje presoje začasne nezaposljivosti, ki ima za posledico izgubo statusa brezposelne osebe. Menimo, da gre za hud poseg v posameznikovo zasebnost in človekove pravice, ki ne bi smel imeti mesta v predlaganem zakonu.

Nenazadnje pozdravljamo spoznanje Vlade RS, da gre pri delovnih mestih zaposlenih na Zavodu RS za zaposlovanje, na katerih zaposleni opravljajo storitve informiranja o trgu dela, vseživljenjske karijerne orientacije, priprave na zaposlitev in posredovanje zaposlitve, za tako zahtevna delovna mesta, da se za njihovo zasedbo zahteva univerzitetna izobrazba. Dejstvo pa je, da te storitve v Zavodu RS za zaposlovanje že vrsto let kvalitetno opravljajo tudi zaposleni z visokošolsko strokovno in višješolsko izobrazbo, ki so za to delo na podlagi izkušenj iz prakse tudi usposobljeni. Glede na navedeno in glede na dejstvo, da primerljiva področna zakonodaja (npr. Zakon o vrtcih, ki je trenutno v postopku sprejemanja) ne določa podobnih zahtev po pridobitvi višje stopnje izobrazbe za tiste, ki so delo že opravljali, menimo, da niso utemeljene zahteve po pridobitvi višje stopnje izobrazbe za te zaposlene, temveč bi morali imeti pravico to delo opravljati še naprej.

Vsekakor predlagana zakona v vsebini in obliki, kot sta bila posredovana, za nas nista sprejemljiva in terjata temeljito razpravo o vsebovanih rešitvah in spremembah ter nadgradnjo, dopolnitve in spremembe zakonov, ki bosta dejansko zagotavljala učinkovitejše delovanje trga dela ter stabilno ureditev, ki bo dolgoročno prispevala k urejanju trga dela, razmerja med zaposlenimi in brezposlenimi ter prehanjem iz enega v drug status z ustreznimi jamstvi socialne države. Pričakujemo, da se bo končno začela razprava o teh vprašanjih.